EL POU de la gallina
Revista manresana d'informació i opinió

Opinió | | Actualitzat el 16/09/2021 a les 11:40

Una ciutat (europea) qualsevol

Tot i que hi ha proves d'assentaments anteriors, el nucli origen de la ciutat actual sorgeix a finals de l'alta edat mitjana, fa aproximadament mil anys. El lloc triat, un pla defensable però ben comunicat a la vora d'un riu. Vinculada des d'aleshores al món cristià, els temples de grans dimensions i els seus campanars constitueixen, encara ara, un referent visual ineludible. Alhora, les velles places i portals que encara avui es conserven -ni que sigui en la toponímia- ens recorden que aquesta fou i encara és una ciutat mercat, punt d'intercanvi de productes agraris, ramaders i manufacturats.

Al llarg dels segles la ciutat i el país han patit pestes, invasions, atacs i conflictes interns diversos que n'han marcat la vida social i política i que han deixat un rastre inesborrable, tant en la memòria col·lectiva com en les pedres, carrers i edificis que n'han estat testimonis. De la muralla física, per exemple, ja només en queda una torre i alguns fragments mig enganxats a cases velles, però el seu traçat segueix delimitant la frontera entre la ciutat antiga i l'eixample modern. Un eixample que va esclatar en una de les èpoques daurades de la ciutat, la segona meitat del segle XIX, quan una burgesia impetuosa va voler sortir del clos emmurallat, dels carrers estrets, foscos i insalubres i de la pressió asfixiant de l'Església, per crear una nova ciutat amb avingudes i bulevards que fessin patxoca i edificis modernistes que escenifiquessin la riquesa, el bon gust i la joia de viure de la nova classe dominant.
Aquesta riquesa, òbviament, no es creava sola sinó en unes fàbriques que necessitaven mà d'obra en forma de persones i famílies que havien deixat la dura vida a pagès o una terra llunyana per cercar un futur millor. La ciutat vella abandonada per la burgesia, on s'instal·lava la nova classe obrera, de seguida va quedar petita i les autoritats es van veure obligades a fer construir nous barris residencials, verticals i barats, a la perifèria. Al mateix temps, al costat de les fàbriques i els blocs de pisos apareixien també les estacions de tren, els grans edificis públics i les carreteres.
I és precisament per aquí per on arriba la darrera invasió soferta, la de l'automòbil, de la qual la ciutat tot just ara es recupera traient cotxes de llocs on no havien d'haver arribat mai i augmentant la proporció d'espai públic lliure de circulació rodada.

Però una ciutat és molt més que les seves pedres, és també un microcosmos d'allò que passa al seu entorn. Així, al llarg dels segles, aquesta ciutat ha anat rebent i digerint multitud de corrents artístics, literaris, ideològics i socials, des del gòtic, el barroc i les avantguardes, fins a les reformes religioses, la secularització i l'anticlericalisme, passant pels esports moderns, el racionalisme, la música popular moderna, els totalitarismes o el consumisme insostenible.

I així és com Riga, la capital de Letònia, ha arribat a la tercera dècada del segle XXI, amb una personalitat pròpia ben marcada, però amb una història estretament emparentada amb la de tantes altres ciutats del seu àmbit social i geogràfic. I no, no és cap estranya casualitat que una ciutat a 3.000 km de Manresa hagi tingut una trajectòria en tants aspectes coincident amb la nostra. Europa és això, un continu humà amb molt més en comú del que les ratlles en els mapes i els nacionalismes d'estat ens volen fer pensar. Per això, quan viatgem pel continent, tantes coses ens resulten familiars i intel·ligibles i tot ens sembla tan diferent i alhora tan igual que a casa. Només cal agafar una mica de perspectiva per adonar-se que Manresa és sobretot una ciutat d'Europa; i que la mediterraneïtat, en canvi, és una etiqueta atractiva però etèria i buida de contingut (més enllà de l'oli d'oliva que ens posem cada dia al pa amb tomàquet).

Imatge: Carles Claret.